

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN LAUSUNTO 8/2010 vp

Valtioneuvoston kirjelmä Euroopan komission lainsäädäntöehdotuksista Euroopan unionin ja euroalueen talouspolitiikan koordinaation tehostamiseksi

Valtioneuvoston selvitys Suomen kannoista van Rompuyn työryhmän työhön ja komission tiedonantoon talouspolitiikan koordinaation tiivistämisestä

Valtioneuvoston selvitys talouspolitiikan koordinaation tehostamisen mahdollisesti edellyttämät perussopimusmuutoksista

Valtioneuvoston selvitys valtioiden velkojen hallitusta uudelleenjärjestelystä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 7 päivänä lokakuuta 2010 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan lausuntoa varten valtioneuvoston kirjelmän Euroopan komission lainsäädäntöehdotuksista Euroopan unionin ja euroalueen talouspolitiikan koordinaation tehostamiseksi (U 34/2010 vp) sekä lähettänyt 12 päivänä marraskuuta 2010 asiaan liittyvän jatkokirjelmän 1. VM 12.11.2010 mahdollisia toimenpiteitä varten.

Eduskunnan puhemies on 15 päivänä lokakuuta 2010 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten valtioneuvoston selvityksen jatkokirjelmän 5. VM 08.10.2010 Suomen kannoista van Rompuyn työryhmän työhön ja komission tiedonantoon

talouspolitiikan koordinaation tiivistämisestä (E 31/2010 vp).

Eduskunnan puhemies on 22 päivänä lokakuuta 2010 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valtioneuvoston selvityksen talouspolitiikan koordinaation tehostamisen mahdollisesti edellyttämät perussopimusmuutoksista (E 86/2010 vp) mahdollisia toimenpiteitä varten sekä lähettänyt 19 päivänä marraskuuta 2010 jatkokirjelmän 1. VNK 17.11.2010 ja 3 päivänä joulukuuta 2010 jatkokirjelmän 2. VNK 03.12.2010.

Eduskunnan puhemies on 3 päivänä joulukuuta 2010 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valtioneuvoston selvityksen valtioiden velkojen hallitusta uudelleenjärjestelystä (E 90/2010 vp) jatkokirjelmän 2. VNK 03.12.2010 mahdollisia toimenpiteitä varten.

Valtiovarainvaliokunta antaa asioista yhteisen lausunnon.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina asiassa U 34/2010 vp

- finanssineuvos, apulaisosastopäällikkö Ilkka Kajaste, valtiovarainministeriö
- johtava neuvonantaja Jarmo Kontulainen, Suomen Pankki
- johtaja Jaakko Kiander, Palkansaajien tutkimuslaitos

- tutkimusjohtaja Markus Lahtinen, Pellervon taloustutkimus PTT
- tutkimusneuvonantaja Kari Alho, ETLA Elinkeinoelämän tutkimuslaitos.

Asiassa U 34/2010 vp *jatkokirjelmä 1*

- alivaltiosihteeri Martti Hetemäki, valtiovarainministeriö
- johtava neuvonantaja Jarmo Kontulainen, Suomen Pankki
- toimitusjohtaja Sixten Korkman, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ JA VALTIONEUVOSTON SELVITYKSET

Ehdotus

U 34/2010 vp. Ehdotus kattaa kuuden säädöksen muodostaman lainsäädäntöpaketin talouspolitiikan koordinaation tehostamisesta Euroopan unionissa ja euroalueella. Kokonaisuuteen liittyvä direktiiviehdotus koskee jäsenvaltioiden budjettikehikoita. Asetusehdotuksista kaksi liittyy jo olemassa olevaan vakaus- ja kasvusopimusta koskevaan toissijaiseen lainsäädäntöön (asetukset 1466/97 ja 1467/97), johon on tarkoitus tuoda muutoksia. Asetusehdotuksista kolme olisivat kokonaan uutta lainsäädäntöä. Yksi koskee kokonaistaloudellisten tasapainottomuuksien ehkäisyä ja korjaamista ja kaksi liittyy lainsäädännön täytäntöönpanon tehostamiseen. Tämä tarkoittaa mahdollisten sanktioiden asettamista niissä tapauksissa, joissa jäsenvaltioiden julkisen talouden alijäämäisyys tai velka tai kokonaistaloudellisen tasapainon kehitys poikkeaa annetuista suosituksista tai uhkaa vaarantaa talous- ja rahaliiton häiriöttömän toiminnan.

E 31/2010 vp. Valtioneuvoston 5. jatkokirjelmässä esitetään täydentävä selvitys Suomen kannoista Van Rompuyn työryhmän loppuraportin viimeistelyä varten.

E 86/2010 vp. Valtioneuvoston kirjelmissä on selvitetty Van Rompuyn työryhmän loppuraportissa todettujen pysyvää kriisinhallintamekanis-

mia koskevien ehdotusten (erit. jäsenvaltion äänioikeuden pidättäminen) mahdollisesti edellyttämiä perussopimuksen muutostarpeita. Epävirallisissa keskusteluissa on ollut esillä ajatus lisätä perussopimukseen (esim. SEUT 136 art. tai 122 art.) määräys siitä, että jäsenvaltiot voivat perustaa kriisinhallintamekanismin. Esillä on ollut myös ajatus kirjata perussopimukseen mahdollisuus pidättää jäsenmaan äänioikeus.

Jatkokirjelmässä valtioneuvosto kuvaa alustavia näkemyksiään niistä elementeistä, joita pysyvän kriisinhallintamekanismin tulisi sisältää.

E 90/2010 vp. Toisessa jatkokirjelmässä selostetaan Euroryhmän 28.11.2010 antamaa julistusta pysyvän kriisinhallintamekanismin pääpiirteistä.

Valtioneuvoston kannat

U 34/2010 vp. *Lainsäädäntöpaketti.* Valtioneuvosto tukee lainsäädäntöehdotuksia kirjelmässä tarkemmin kuvatuin tavoin.

E 31/2010 vp. Kirjelmässä pidetään tärkeänä, että Van Rompuyn työryhmän loppuraportti tukisi mahdollisimman pitkälle komission esityksiä. Suomi tukee esitystä velkakriteerin operationalisoimiseksi ja pitää hyvänä ehdotusta käänteisestä päätöksenteosta ja määränemistön päätöksen soveltamisesta.

E 86/2010 vp. Perussopimukset. Valtioneuvosto katsoo, että euroalueelle on tarpeen luoda kriisinhallintamekanismi niiden näkökohtien pohjalta, jotka on otettu Van Rompuyn työryhmän loppuraporttiin. Kriisinhallintamekanismin osatekijät vaativat vielä lisätyötä. Riippuen yksityiskohdistaan saattaa mekanismin luominen edellyttää perussopimustasoisia ratkaisua, kuten Van Rompuyn työryhmän loppuraportissa arvioidaan.

Valtioneuvosto varautuu siihen, että joulukuun Eurooppa-neuvostossa sovitaan perussopimuksen vähäisestä muuttamisesta pysyvän kriisinhallintamekanismin perustamisen osalta. Suomi voi hyväksyä 2. jatkokirjelmässä esitetyn kaltaisen perussopimuksen muutoksen.

E 90/2010 vp. Pysyvä kriisinhallintamekanismi. Kirjelmässä todetaan, että Euroryhmän päätös vastaa pitkälti valtioneuvoston ajamia tavoitteita ja reunaehtoja pysyvästä kriisinhallinnasta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Komission ehdotukset (U 34/2010 vp) talouspolitiikan koordinaation tehostamiseksi Euroopan unionissa ja euroalueella auttavat valiokunnan mielestä vahvistamaan julkisen talouden kurinalaisuutta, ehkäisemään kokonaistalouden tasapainottomuuksia ja tehostamaan lainsäädännön täytäntöönpanoa sanktiomekanismeilla. Ehdotukset yksinkertaistavat budjettipolitiikan seurantaa ja parantavat kaikkiaan finanssipolitiikan läpinäkyvyyttä ja pitkäjänteisyyttä. Ne edustavat pitkälti niitä periaatteita, joita Suomessa on jo omaksuttu ja joiden ulottaminen kaikkiin Euroopan unionin jäsenmaihiin on perusteltua.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston myönteiseen kantaan komission ehdotusten tavoitteista ja luotavan järjestelmän yleisestä rakenteesta.

Valiokunta tukee lokakuun *Eurooppa-neuvoston päätelmiin* perustuvaa ja *euroryhmässä 28.11.2010 (E 86/2010 vp, E 90/2010 vp)* yhteisymmärryksen saavuttanutta ajatusta jäsenvaltioiden sopimukseen perustuvasta, pysyvästä kriisinhallintamekanismista (EVM). Se on perusteltu ja tarpeellinen euroalueen rahoitusvakauden turvaamiseksi.

Mekanismi sisältää lisäksi tärkeitä piirteitä, joissa korostuu talousvaikeuksiin joutuneen euromaan oma vastuu, tapauskohtainen lähestymistapa sekä ulkopuolisten yksityisten sijoitta-

jien osallisuus taakanjakoon. Ulkopuolisten tahojen osallisuus korostuu myös jäsenvaltion mahdollisesta maksukyvyttömyydestä seuraavassa velkojen uudelleenjärjestelyprosessissa, jota helpottaisivat mm. euroalueella liikkeeseen laskettaviin valtion velkakirjasopimuksiin kaa vaillut yhdenmukaiset yhteistoimintalausekkeet.

Uusi mekanismi korvaisi nykyiset, tilapäiset kriisinhallintajärjestelyt. Se vastaisi kuitenkin nykyisen Euroopan rahoitusvakausvälineen rakennetta, toimintaa ja sääntöjä rahoituselementin osalta. Valiokunta pitää tätä hyväksyttävänä lähtökohtana ja korostaa lisäksi, ettei rahoitusvakausvälineen nykyistä enimmäismäärää 440 miljardia euroa ole perusteltua korottaa.

Valtioneuvosto on ottanut alustavasti kantaa vain pysyvän kriisinhallintamekanismin edellyttämiin mahdollisiin perussopimusmuutoksiin. Valiokunta yhtyy tältä osin valtioneuvoston kantaan. Koska muutosten sisällöstä vallitsee kuitenkin vielä epävarmuus, menettelyyn ei voida ottaa vielä toistaiseksi muutoin lopullista kantaa.

Ehdotettu sääntely saattaa vaikuttaa lisäksi tosiasiallisesti merkittävästi eduskunnan budjettiltaan, kuten myös perustuslakivaliokunta on huomauttanut. Sen vuoksi on tärkeää, että eduskunnan tiedonsaanti- ja vaikutusmahdollisuudet turvataan perustuslain 96 ja 97 §:n mukaisesti.

**VaVL 8/2010 vp — U 34/2010 vp, E 31/2010 vp,
E 86/2010 vp, E 90/2010 vp**

Lausunto

Lausuntonaan valtiovarainvaliokunta esittää,

*että valiokunta yhtyy valtioneuvoston
kantoihin korostaen edellä esitettyjä
näkökohtia.*

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Kari Rajamäki /sd	Olli Nepponen /kok
jäs.	Matti Ahde /sd	Tuija Nurmi /kok
	Christina Gestrin /r	Kirsi Ojansuu /vihr
	Pertti Hemmilä /kok	Heikki A. Ollila /kok
	Bjarne Kallis /kd	Markku Rossi /kesk
	Kyösti Karjula /kesk (osittain)	Matti Saarinen /sd
	Esko Kiviranta /kesk	Petri Salo /kok
	Mikko Kuoppa /vas	Sari Sarkomaa /kok (osittain)
	Reijo Laitinen /sd	Minna Sirnö /vas
	Mika Lintilä /kesk	vjäs. Eero Heinäluoma /sd (osittain).

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko
valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Aikaisempiin maakohtaisiin tukilainoihin, Euroopan rahoitusmarkkinoiden vakauttamiseen ja Euroopan rahoitusvakausvälineeseen sidotuilla miljardeilla pelastetaan pankit ja samalla saatetaan ahdinkoon vaikeuksissa olevien euromaiden pienituloiset kansalaiset.

Välillisesti ja välittömästi Suomi sidotaan näin vastaamaan summasta, joka ylittää pahimmillaan yli kymmenen miljardia euroa. Jo tehtyjen sitoumusten lisäksi edessä saattaa hyvin olla myös Portugalin, Belgian ja Espanjan tukeminen. Tällöin Suomen välillinen ja välitön vastuu kohoaa sietämättömän korkeaksi vain sen tähden, että sillä pelastetaan kevytmielisesti tai suorastaan rikoksenomaisesti velkaantuneet maat ja niitä kevytmielisesti lainoittaneet rahalaitokset.

Kukaan ei kykene sanomaan varmasti, kuinka suureksi vaikeuksiin joutuneiden maiden tukien tarve lopulta kohoaa.

On merkille pantavaa, että ilman näitä eri tukimuotoja useat pankit olisivat vaikeuksissa lainojen arvon romahdettua. Tässä vakauttamisessa on siten kyse lopultakin pankkien pelastamisesta.

Kaiken lisäksi tukemiselle asetetaan sellaisia ehtoja, että ne väistämättä heikentävät talouskasvua näissä maissa ja vaikeuttavat merkittävästi näin tukien takaisin maksua elleivät peräti estä sitä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että valtiovarainvaliokunta esittää suu-
relle valiokunnalle, että Euroopan
vakautusjärjestelmää ei hyväksyttäisi.*

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 2010

Mikko Kuoppa /vas

Minna Sirnö /vas

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Pidämme Euroopan komission lainsäädäntöehdotuksia Euroopan unionin ja euroalueen talouspolitiikan koordinaation tehostamiseksi pääasiassa kannatettavina linjauksina, mutta ei kaikilta osin riittävinä.

Rahoituskriisin laajentuminen ja syveneminen ovat kääntäneet sekä EU-maiden että Suomen hallituksen päätöksiä kohti sosiaalidemokraattien toukokuussa 2010 Kreikan lainajärjestelyn yhteydessä esittämiä näkemyksiä (VaVM 19/2010 vp). Nyt nämä tavoitteet saavat laajaa kannatusta ja niitä viedään eteenpäin lainsäädäntötoimin ja järjestelmämuutoksin.

Olemme useassa yhteydessä todenneet, että euroalueella pitäisi ottaa nopeasti käyttöön pankkivero ja globaalilla tasolla saada aikaan kattava rahoitusmarkkinavero. Näillä toimilla rahoitusmarkkinoiden ja rahoituslaitosten vastuuta kasvatettaisiin tulevien kriisien kustannusten kattamisessa.

Voimassa oleva vakauserjestelmä ei ole saanut rahoitusmarkkinoilla aikaan kaivattua vakautta. Epävarmuus kohdistuu siihen, miten Portugalin ja Espanjan, pystyvät saamaan rahaa markkinoilta. Keskeinen syy on siinä, kun on luvattu tietty summa käytettäväksi kriisin hoitoon. Niin kauan kuin myönnettyä parhaalla luottoluokituksella olevaa luottokysyntää on ollut, velkaisen maiden luottottajat pyrkivät pääsemään eroon alemman luottoluokituksen saatavista ja niihin sisältyvistä riskeistä. Tämä on siten ollut omiaan ruokkimaan kriisin siirtymistä velkaisista maiesta toiseen. Julkisuudessa on tähän esitetty uutta kokonaisvaltaisempaa joukkovelkakirjajärjestelmää.

Kesäkuussa 2010 perustetussa Euroopan rahoitusvakauserjestelmässä (ERVV) on huomattu käyttöönoton jälkeen "valuviika". Tämän takia rahastosta voidaan antaa luottoja vain noin puolella siitä summasta, jonka euromaat ovat rahaston varainhankinnasta taanneet.

Saksan keskuspankin johtaja on esittänyt, että vakauservälineen rahoitusmahdollisuuksia pitää kasvattaa. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan euromaiden takaamille luotoille on haluttu saada korkein eli kolmen A:n luottoluokitus, jolloin rahastoon on pitänyt jättää vakuuksia lähes sama määrä, joilla vaikeuksiin joutuneita maita on luototettu. Tämä on merkinnyt käytännössä sitä, että jos esimerkiksi Espanjan kokoinen talous ajautuu vaikeuksiin, rahat eivät yksinkertaisesti riitä. Uusia ratkaisuja vakauserahaston käytön tehostamisesta ei euromaiden kesken saatua aikaan viimeisessä EU:n valtiovarainministeriiden kokouksessa.

Toisaalta kyse ei olekaan valuviasta vaan siitä, että rahoitusvakauservälineellä ei ole ollut tarkoitus hoitaa mahdollisesti vaikeuksiin ajautuvaa Espanjaa ja sen vuoksi sen nimi puuttui kesäkuun Euroopan rahoitusvakauservälineen puitesopimuksesta ja takauspäätöksestä, jota käsiteltiin eduskunnassa. Valiokunnalle ei ole annettu selvitystä tästä kolmen A:n luottoluokitus-tarpeen aiheuttamasta luototusmahdollisuuden puolittumisesta kesäkuun 2010 Euroopan talouden vakauttamispakettiin nähden.

Epävarmuus rahoitusmarkkinoilla ei ole rauhoittunut, ja riski siitä, että se laajenee edelleen, on suuri. Suomen ei pidä hyväksyä euromaiden velkojen yhteisvastuuta, vaan jokaisen maan on itse hoidettava velkansa ja rahoituslaitosten ongelmat niin, että riskinottajat kantavat osaltaan vastuun syntyneistä tappioista.

Rahoitusmarkkinoiden riskien ja kriisien ehkäisemisen kannalta on keskeistä, että yksittäisten jäsenmaiden finanssipolitiikka on selkeässä ja tiukassa linjassa yhteisesti hyväksytyn kasvun ja vakaussopimuksen kanssa.

Vaikka Suomen taloudellinen tilanne on euroalueen moniin muihin maihin nähden paremmassa kunnossa, on meidänkin liikkumavaramme kaventunut oikeistohallituksen aikana nopeasti. Velkamme on kasvanut tällä hallituskaudella kovaa vauhtia, ja ensi vuonna valtionvelan

arvioidaan kasvavan 85 miljardiin euroon. Hallitus siirtää tuleville hallituksille ylisuurten veronkevennysten rasisitteen ja julkisen talouden sopeutustoimet sekä kasvattaa suomalaisten veronmaksajien ja Suomen taakkaa muille maille myönnettävillä lainoilla sekä takausvelvoitteilla huolestuttavalla tavalla.

Suomessa hallituksen olisi pitänyt selvittää tuen läpinäkyvyys jo tehtyjenkin ratkaisujen osalta. Olisi syytä harkita, pitäisikö osa tuesta kirjata menoksi ja tuoda asia lisäbudjetin yhteydessä eduskunnan käsittelyyn lisälainaa ottamatta ja muita budjettiolettamuksia muuttamatta? Näin saataisiin parempi tieto Suomen valtion velkaantumisen riskeistä.

Suuret luotot ja takausvastuut saattavat vaarantaa Suomen valtiontalouden kestävyuden,

samalla kun valtiolla on tarve tukea riittävää kasvua ja mahdollisimman hyvää työllisyyskehitystä sekä hyvinvointiyhteiskunnan palveluiden tuottamista.

Asian käsittely loukkaa vakavalla tavalla eduskunnan budjettivaltaa eikä ole mahdollistanut, asian valtiontaloudellinen merkitys huomioon ottaen, riittäviä vaikutusmahdollisuuksia (VaVM 30/2010 vp).

Mielipide

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että suuri valiokunta ottaisi edellä olevan huomioon muodostaessaan kantansa esityksiin.

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 2010

Kari Rajamäki /sd
Eero Heinäluoma /sd
Matti Ahde /sd

Matti Saarinen /sd
Reijo Laitinen /sd